

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ МЕДИКАМЕНТОЗНОГО ЛІКУВАННЯ ХВОРИХ НА СОЛІДНІ ПУХЛИНИ»

Н.І. Федосова

Інститут експериментальної патології, онкології і радіобіології ім. Р.Є. Кавецького НАН України, Київ, Україна

18–19 жовтня 2018 р. у Рівному відбулася науково-практична конференція «Індивідуалізація медикаментозного лікування хворих на солідні пухлини», присвячена 100-річчю Національної академії наук (НАН) України та 90-річчю з дня народження видатного вченого-онколога, доктора медичних наук, професора Кулик Галини Іванівни. Організаторами конференції виступили Інститут експериментальної патології, онкології і радіобіології (ІЕПОР) ім. Р.Є. Кавецького НАН України та КЗ «Рівненський обласний онкологічний диспансер» Рівненської обласної ради.

Основні наукові напрями, яким була присвячена конференція, стосувалися сучасних парадигм індивідуалізації хіміо-, гормоно- та таргетної терапії хворих із солідними пухлинами; ролі морфологічних та молекулярно-генетичних досліджень в індивідуалізації лікування; принципів біотерапії солідних пухлин.

У роботі науково-практичної конференції взяли участь провідні фахівці в галузі онкології та лікарі-онкологи з наукових та медичних установ Києва, Рівного, Львова, Івано-Франківська, Ужгорода, Тернополя, Краматорська.

Відкрив конференцію директор ІЕПОР ім. Р.Є. Кавецького НАН України, академік НАН України, професор **В.Ф. Чехун**, який у вступному слові відзначив важливість єднання фундаментальної науки і практичної онкології з метою досягнення успіху в лікуванні хворих онкологічного профілю. З вітальним словом до учасників конференції звернулися представники Рівненської обласної ради та головний лікар КЗ «Рівненський обласний онкологічний диспансер», заслужений лікар України **Г.І. Максим'як**.

На пленарному засіданні була представлена доповідь «Концептуальні підходи і система координат в персоналізованій терапії онкологічних хворих», в якій академік **В.Ф. Чехун** дав короткий огляд історії розвитку персоналізованої медицини, проаналізував основні положення цієї нової наукової парадигми та розповів про дослідження в галузі персоналізованої медицини, які проводяться в ІЕПОР ім. Р.Є. Кавецького НАН України. Він зазначив: «Чільне місце в розвитку сучасної медичної науки посідає персоналізована медицина — інтегральний напрямок, який включає розробку індивідуалізованих методів і засобів діагностики, лікування, визначення схильності до розвитку злоякісних новоутворювань. За-

вдання персоналізованої медицини: розкрити молекулярний механізм захворювання і знайти найбільш важливі біомаркери; розробити лікарські засоби, що прицільно (точково) діють на молекулярні мішені, пов'язані з даною патологією. Передбачається, що в основі персоналізованої медицини XXI століття лежатиме генетичний паспорт хворого, який дозволить оптимізувати основні принципи таргетної терапії. В ІЕПОР ім. Р.Є. Кавецького НАН України дослідження, спрямовані на індивідуалізацію профілактики раку та лікування онкологічних хворих, були започатковані в середині минулого століття академіком Р.Є. Кавецьким та його учнями, які вивчали роль функціонального стану фізіологічної системи сполучної тканини в процесах канцерогенезу. В той самий період розпочалися дослідження з визначення механізмів резистентності злоякісно-трансформованих клітин до протипухлинних препаратів та розробки методів прогнозування чутливості окремих пацієнтів до різних режимів хіміотерапії, що проводилися під науковим керівництвом професора Г.І. Кулик. Сучасні дослідження колективу інституту спрямовані на розробку нових підходів до індивідуалізованих діагностики і лікування хворих на рак, що ґрунтуються на вивченні всіх компонентів «пухлинної системи»: молекулярно-генетичних особливостей та фенотипового профілю клітин первинної пухлини, циркулюючих та метастатичних, ракових стовбурових клітин, клітин-попередників; гетерогенності пухлинних клітин, стромальних елементів та позаклітинного матриксу, їх взаємодії; біохімічних чинників різної природи (залізовмісні білки, супероксидні сполуки тощо), вміст яких в сироватці крові та пухлинній тканині корелює зі злоякісністю перебігу пухлинного процесу».

У доповіді було запропоновано комплексний підхід до прогнозування перебігу та персоналізова-

ного лікування пацієнтів зі злоякісними новоутвореннями, що вкпочає дослідження пухлинних клітин первинного осередку, крові, лімфатичних вузлів та кісткового мозку методами гістології, імуноцитохімії, геноміки, транскриптоміки, протеоміки та метаболоміки з подальшим гено- та фенотипуванням, що дозволяє прогнозувати індивідуальну чутливість до медикаментозної терапії. Зокрема, зазначено, що уже сьогодні впроваджено в клінічну практику прогнозування індивідуальної чутливості найбільш поширених серед населення України пухлин на основі визначення спектра і рівня мікроРНК у плазмі крові пацієнтів та/або післяопераційному матеріалі. Підсумовуючи, доповідач наголосив на тому, що сучасний стан розвитку біологічних і медичних знань переконливо свідчить про необхідність відмовитися від шаблонного підходу в сфері охорони здоров'я, зокрема в онкології, та розвивати і обґрунтовувати концептуальні підходи і систему координат в персоналізованій терапії онкологічних хворих.

Особливості надання медичної допомоги онкологічним хворим та функціонування профільного медичного закладу в умовах великого міста були висвітлені **О.М. Клюсовим** (Київський міський клінічний онкологічний центр). У своїй доповіді він наголосив на тому, що підвищення рівня вимог до медичної допомоги, необхідність дотримання міжнародних стандартів діагностики і лікування у сучасних умовах потребують впровадження нової форми взаємодії лікарів різних медичних спеціальностей — мультидисциплінарного консиліуму, який вже функціонує в Київському міському клінічному онкологічному центрі. Існування такої структури сприяє покращенню безпосередніх та віддалених результатів лікування пацієнтів зі злоякісними новоутвореннями.

Результатам застосування сучасних імуноцитохімічних методів з метою визначення мікрометастазів різних типів пухлин у дорослих і дітей була присвячена лекція професора **Д.Ф. Глузмана** (ІЕПОР ім. Р.Є. Кавецького НАН України). Співробітниками інституту розроблено складні в технічному виконанні імуноцитохімічні методи ідентифікації різних за своєю природою клітин солідних новоутворень та їх метастазів у цитологічних препаратах. Використання спеціально підібраної панелі МкАт до онкофетальних, органота тканинспецифічних антигенів, білків цитоскелета полегшує пошук невеликої кількості пухлинних клітин у мазках кісткового мозку, ексудатах із серозних порожнин і в спинномозковій рідині.

На наступних чотирьох секційних засіданнях презентовано доповіді за результатами наукових досліджень, присвячених питанням індивідуалізації лікування злоякісних пухлин головного мозку, органів жіночої репродуктивної системи, молочної залози, нирки, легені, колоректального раку.

З великою увагою була заслухана доповідь доктора медичних наук, професора **В.Д. Розуменка** «Проблемні питання і індивідуалізація лікування злоякісних пухлин головного мозку» (Інститут нейрохірур-

гії ім. акад. А.П. Ромоданова Національної академії медичних наук (НАМН) України, Київ). Доповідач продемонстрував переваги застосування нових високоефективних лазерно-мікрохірургічних методів оперативних втручань при лікуванні пацієнтів з пухлинами головного мозку. А також наголосив на тому, що індивідуалізація лікувальних заходів при пухлинах головного мозку, заснована на застосуванні сучасних методів діагностичної нейровізуалізації та інтраопераційному використанні інноваційних навігаційних, лазерних, ендоскопічних технологій, забезпечує ефективність хірургічного лікування та високу післяопераційну якість життя нейроонкологічних хворих.

Значний інтерес слухачів викликали доповіді щодо урахування факторів спадковості в тактиці лікування онкологічних хворих. У доповіді «Логістика генетичних досліджень в обґрунтуванні персоналізованого лікування хворих на рак органів жіночої репродуктивної системи» доктор біологічних наук **Л.Г. Бучинська** (ІЕПОР ім. Р.Є. Кавецького НАН України) підкреслила важливість оцінки персоналізованого генетичного ризику виникнення онкологічної патології у родичів I і II ступеня спорідненості, хворих на рак ендометрія, за допомогою аналізу сімейних історій раку. Визначення персоналізованого генетичного ризику виникнення онкологічної патології, який ґрунтується на сімейній історії раку, надасть можливість своєчасно виявляти осіб з підвищеним ризиком розвитку цього захворювання та призначати їм діагностично-лікувальні заходи на етапі передклінічної маніфестації хвороби.

Питанням використання молекулярно-генетичних моделей для оцінки ризику виникнення онкологічної патології органів жіночої репродуктивної системи в обтяжених на рак родинах була присвячена доповідь **О.В. Палійчук** (КЗ «Черкаський обласний онкологічний диспансер»).

Є.В. Костюченко (Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця, Київ) проаналізував показники захворюваності на спадковий рак молочної залози (РМЗ) в Україні та обґрунтував рекомендації щодо включення методу ДНК-секвенування в національні протоколи тестування на мутації генів спадкового раку на етапі первинного обстеження пацієнток.

Про сучасні принципи діагностики та лікування раку легені розповів доктор медичних наук **Р.І. Верещако** (Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця, Київ).

Доповідь, присвячену питанням індивідуалізації медикаментозної терапії при лікуванні хворих на рецидивний рак яєчника, представив доктор медичних наук, професор **Т.Г. Фецич** (Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького).

Результатам застосування програми «Онко Drug-test» з метою визначення найбільш ефективних варіантів персоналізованої терапії пацієнтів з онкологічною патологією були присвячені доповіді **О.М. Одо-**

шевської (КЗ «Закарпатський обласний клінічний онкологічний диспансер», Ужгородський національний університет, Ужгород) та **Т.М. Яловенко** (ІЕПОР ім. Р.Є. Кавецького НАН України). Зокрема, в свої доповіді «Новітні підходи до оцінки ефективності терапії хворих на рак в персоналізованій онкології» **Т.М. Яловенко** охарактеризувала новий підхід щодо визначення індивідуальної чутливості пухлин онкологічних хворих до протипухлинних препаратів, який ґрунтується на дослідженні рівня мікроРНК (малих регуляторних молекул РНК) у плазмі крові пацієнтів та/або післяопераційному матеріалі, у тому числі парафінових блоках. Цей підхід у рамках програми «Онко Drug-test» уже впроваджено в активну практику в Клініці персоналізованого дизайну діагностики і терапії «Онкотераностика».

Найбільша кількість доповідей стосувалася питань діагностики і проблем лікування злоякісних пухлин молочної залози. Доктор медичних наук, професор **І.Й. Галайчук** (Тернопільський державний медичний університет ім. І.Я. Горбачевського) акцентував увагу на особливостях діагностики та лікування пацієнток із саркомою молочної залози (СМЗ). Він підкреслив, що СМЗ належать до рідкісних злоякісних захворювань і становлять <1,0% усіх злоякісних пухлин молочної залози. Проведення статистичного аналізу зареєстрованих в обласних канцер-реєстрах випадків СМЗ і ретроспективне вивчення особливостей діагностики та лікування хворих на СМЗ жінок показали важливість застосування імуногістохімічних досліджень у диференційній діагностиці СМЗ. Доповідач наголосив на необхідності запровадження окремого обліку хворих на СМЗ разом з іншими рідкісними пухлинами у Національному канцер-реєстрі з використанням TNM-стадіювання.

І.Б. Дяків (Івано-Франківський національний медичний університет) представила доповідь «Персоналіфікація виявлення метакронного раку молочної залози», в якій проаналізувала показники ризику виникнення метакронних пухлин у пацієнток із РМЗ після завершення лікування. Відмічено, що виявлення етіопатогенетичних чинників, які призводять до виникнення метакронного РМЗ, дозволить підвищити ефективність ранньої діагностики цього захворювання та розробити заходи його профілактики.

У доповіді «Морфологічна та молекулярно-біологічна гетерогенність РМЗ: сучасні підходи до індивідуалізації лікування» доктор біологічних наук **Н.Ю. Лук'янова** (ІЕПОР ім. Р.Є. Кавецького НАН України) охарактеризувала морфологічні особливості РМЗ з урахуванням паренхіматозно-стромальних співвідношень і організації просторових структур; провела аналіз розподілу пухлин з різним паренхіматозно-стромальним співвідношенням залежно від клініко-морфологічних особливостей захворювання та проаналізувала частоту експресії молекулярних маркерів у клітинах РМЗ з урахуванням паренхіматозно-стромальних співвідношень.

Доповідач підкреслила, що встановлені відмінності молекулярного профілю РМЗ із різним співвідношенням епітеліального та стромального компонентів є підґрунтям для розробки індивідуалізованих підходів до лікування хворих.

Про сучасні підходи до гормонотерапії поширеного РМЗ в постменопаузі та питання вибору між застосуванням хіміо- та гормонотерапії при гормоночутливому РМЗ розповіли доктор медичних наук **В.Є. Жильчук** і **Л.Г. Курушина** (КЗ «Рівненський обласний онкологічний диспансер»).

Далі **Л.Г. Курушина** спільно з **А.В. Жигуліним** (Лікарня ізраїльської онкології «Лісод») поділилися досвідом проведення реконструктивно-пластичних операцій у хворих на РМЗ.

У доповіді «Внутрішньоклітинні рівні генерування NO як прогностичний і предиктивний маркер при лікуванні хворих на рак прямої кишки» доктор медичних наук **В.В. Голотюк** (Івано-Франківський національний медичний університет) навів дані щодо клінічної ефективності полірадіомодифікації із застосуванням тегафуру та L-аргініну гідрохлориду під час неоад'ювантної променевої терапії (НПТ) у хворих на рак прямої кишки (РПК). При застосуванні НПТ на фоні полірадіомодифікації вдається досягти більш глибоких морфоструктурних змін у тканині РПК порівняно з традиційною променевою терапією. Рівень NO-генеруючої активності в пухлині хворих на РПК може бути використаним як позитивний предиктивний фактор НПТ із застосуванням тегафуру та L-аргініну гідрохлориду.

М.В. Глянько (ІЕПОР ім. Р.Є. Кавецького НАН України) розглянув питання індивідуалізації лікування хворих на колоректальний рак з урахуванням фенотипових особливостей пухлинних клітин.

З великою цікавістю була заслухана доповідь **Л.А. Ільницької** (Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького), присвячена проблемі кардіотоксичності різних схем поліхіміотерапії при лікуванні хворих із солідами пухлинами.

Проблеми використання засобів імунотерапії як складової індивідуалізованого лікування хворих із солідами пухлинами висвітлено в доповідях кандидата біологічних наук **О.М. Караман** «Імунотерапія як складова індивідуалізованого лікування хворих на солідні пухлини» (ІЕПОР ім. Р.Є. Кавецького НАН України) та доктора медичних наук **Г.Є. Крижанівської** (Івано-Франківський національний медичний університет) «Практичні аспекти імунотерапії. PDL 1 інгібітори у лікуванні метастатичного недрібноклітинного раку легень».

Під час проведення конференції 19 жовтня 2018 р. відбулося засідання Експертної проблемної комісії «Онкологія» МОЗ та НАМН України.

Організаційний комітет науково-практичної конференції висловлює щире подяку всім учасникам та сподівається на подальшу співпрацю.